

2018-040

Archeologienota Aalter Bierweg

Programma van Maatregelen

Bert ACKE en Maarten BRACKE

26-4-2018

1. Gemotiveerd advies

De archeologienota kadert in het Onroerenderfgoeddecreet van 12 juli 2013. Naar aanleiding van een geplande aanvraag voor een omgevingsvergunning voor het verkavelen van gronden te Aalter Bierweg (provincie Oost-Vlaanderen), waarbij de totale oppervlakte van de betrokken percelen 3000m² of meer bedraagt, dient de initiatiefnemer een archeologienota toe te voegen aan de vergunningsaanvraag. De archeologienota dient opgemaakt te worden onder supervisie van een erkend archeoloog.

Het terrein, 4811m² groot, heeft een soort L-vorm. Het sluit in het oosten aan op de Bierweg. Het plangebied is grotendeels braakliggend. In het noorden zijn nog enkele losse gebouwtjes aanwezig, die aansluiten bij de tuinen van de woningen ten noorden van het plangebied. Dit zijn oppervlakkige constructies (o.a. een serre), die geen diepe impact in de bodem hebben veroorzaakt. Afgaande op de bandensporen op het terrein is er af en toe enige activiteit op de site. Er is een verschil in begroeiing merkbaar tussen het noordelijke en zuidelijke deel van de site. Het terrein geeft via een kasseiwegje in het noordoosten van het terrein uit op de Sint-Maria-Aalterstraat. Onder deze kasseiweg zijn enkele nutsvoorzieningen horende bij een voormalig gebouw net ten noordoosten van het plangebied, langsheen de Bierweg, aanwezig (o.a. sceptische put).

De nabijheid van het gehucht Straetem kan mogelijk duiden op een vroegmiddeleeuwse oorsprong van de omgeving net ten noorden van het plangebied. Het plangebied zelf was sinds eind 18de eeuw steeds grotendeels onbebouwd, met uitzondering van enkele recente stalletjes in het noordelijke deel van het plangebied, en een mogelijk deel van een gebouw langsheen de noordoostelijke hoek, zichtbaar op een kaart van midden 19de eeuw. In die periode liep ook een voetweg in L-vorm in de noordoostelijke zone tussen de Bierweg en de Sint-Maria-Aalterstraat; beide wegen zijn zeker al aanwezig eind 18de eeuw. De zuidelijke zone werd eind jaren 1970 met grint verhard en was tot een tiental jaar geleden in gebruik als parking. Op heden is deze verharding overwoekerd en is het terrein braakliggend. Het landschappelijk booronderzoek toonde aan dat de parking geen verstoring van het archeologisch niveau heeft veroorzaakt, en ook dat er een lage kans is voor in situ bewaarde steentijd artefactensites. De gekarteerde bodemopbouw (w-Zcp-gronden: matig droge zandbodem zonder profiel, met klei-zand op geringe of matige diepte) werd bevestigd. Er is sprake van een A-B-C profiel. De C-horizont bevindt zich op een diepte van ca. 70 tot 80cm en wordt naar onder toe kleiiger. De overgang naar de kleiigere bodem bevindt zich op ca. 90 tot 100cm diepte onder het huidige maaiveldniveau. Nabij Aalter zijn ten zuiden van het plangebied meerdere belangrijke Romeinse vindplaatsen aangetroffen, waaronder bewoning met steenbouw, begraving en een Romeins legerkamp. Deze duiden op het belang van de regio en de zandrug in die periode. Nabij het plangebied zijn minder gegevens voorhanden, maar sites met grondsporen gaande van de metaaltijden tot de nieuwe tijden zijn zeker niet uit te sluiten. Op basis van bovenstaande gegevens kan aan het plangebied een eerder hoge archeologische verwachting gegeven worden. Er zijn geen aanwijzingen dat het archeologische niveau, dat zich op 70 à 80cm diepte bevindt, is verstoord in het verleden. Op het plangebied zijn sites met grondsporen uit de metaaltijden tot de nieuwe tijden te verwachten. In situ bewaarde steentijd artefactensites worden niet verwacht op het terrein.

De bestaande gebouwtjes in het noorden worden afgebroken, de kasseiweg wordt opgebroken. Het terrein wordt verkaveld in 11 loten, die aan weerszijden van de centrale, L-vormige wegenis komen

te liggen. Deze wegeenis sluit aan op de Bierweg. Op het noordelijke uiteinde van de wegeenis worden een aantal parkeerplaatsen voorzien. Rondom de woningen worden tuinen aangelegd. In de voortuinen worden de nodige aansluitingen op de nutsvoorzieningen voorzien. Onder de wegeenis komt een riolering. In het zuiden wordt een kleine groenzone voorzien, die aansluit bij een bestaande kleine groenzone net ten zuiden van het plangebied. Er zullen aanzienlijke bodemingrepen plaatsvinden op het volledige plangebied: sloop van de bestaande gebouwtjes en opbraak van de kasseiweg, het bouwrijp maken van de percelen, bodemingrepen voor aanleg van de wegeenis en nutsleidingen en voor omgevingsaanleg, funderingswerken, het optrekken van woningen, aanleg van tuinen. Ook het werfverkeer zal zijn invloed hebben op de ondergrond.

Het plangebied kent een eerder hoge archeologische verwachting voor sites met grondsporen uit de metaaltijden tot de nieuwe tijden. Op basis van enkel het bureauonderzoek en de landschappelijke boringen kan de aan- of afwezigheid van een archeologische site echter niet aangetoond worden. De geplande werken zijn van die aard dat eventueel aanwezig archeologisch erfgoed bedreigd wordt. Een verder vooronderzoek kan relevante kennisvermeerdering genereren voor de algemene ontwikkelingsgeschiedenis van deze regio en voor de noordflank van de zandrug, waarover archeologisch nog niet veel gekend is. De kosten-baten analyse zal hierdoor positief uitvallen. Er dient bijgevolg verder vooronderzoek te gebeuren. Dit verder vooronderzoek dient in uitgesteld traject te gebeuren, aangezien de gronden momenteel niet in eigendom zijn van de bouwheer. Deze worden pas verworven onder opschortende voorwaarde van het verkrijgen van een omgevingsvergunning.

In het kader van deze archeologienota werd reeds verder vooronderzoek zonder ingreep in de bodem, zijnde een landschappelijk booronderzoek, uitgevoerd. Hieruit werd duidelijk dat er geen begraven niveaus aanwezig zijn en dat er een lage verwachting voor in situ bewaarde steentijd artefactensites is. Andere vormen van verder vooronderzoek zonder ingreep in de bodem zijn niet relevant op dit terrein. Archeologische boringen, die vallen onder verder vooronderzoek met ingreep in de bodem, zijn wegens het gebrek aan steentijdpotentieel eveneens niet relevant om uit te voeren. De enige relevante en noodzakelijke methode van verder vooronderzoek met ingreep in de bodem is, gezien de aard van de site, de geplande werken en het archeologisch verwachtingspatroon, een proefsleuvenonderzoek. Het doel van proefsleuven en proefputten is uitspraken te doen over de archeologische waarde van de totaliteit van een terrein door een beperkt maar statistisch representatief deel van dat terrein op te graven. Op die manier kan er een optimale inschatting gemaakt worden van het kennispotentieel aangezien deze methode informatie verschaft omtrent verspreiding, bewaring, aard en datering van de aangetroffen archeologische sporen. In het geval een archeologische site aanwezig is, dient men eerst te proberen deze *in situ* te behouden. Indien dit niet mogelijk is, is een verdere opgraving noodzakelijk. De modaliteiten van het verder vooronderzoek worden hieronder behandeld.

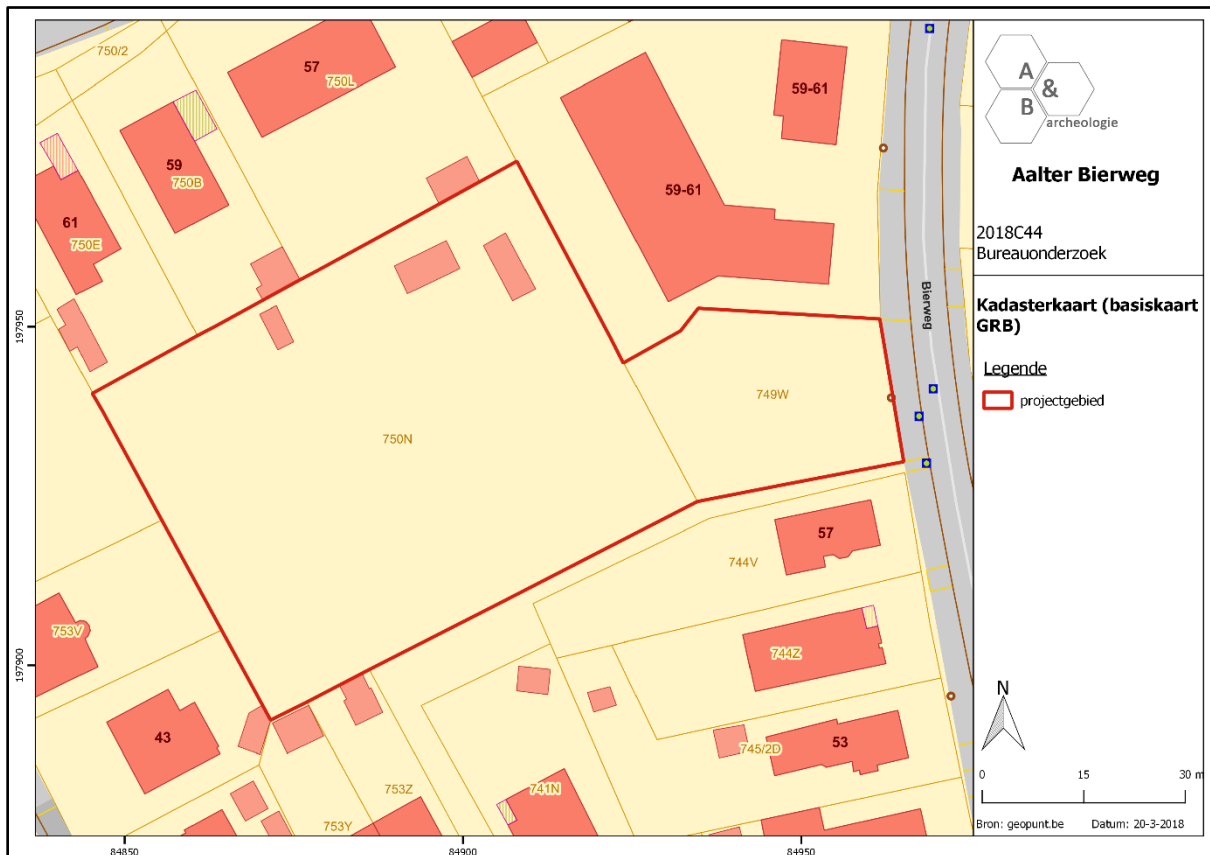
2. Administratieve gegevens en afbakening

Locatiegegevens: Aalter Bierweg

Lambertcoördinaten onderzoeksgebied: X: 84845,2 en Y: 197891,79; X: 84965,2 en Y: 197974,41

Kadastergegevens: Aalter, afdeling 3, sectie H, percelen 750N en 749W

Het plangebied is 4811m² groot en komt volledig in aanmerking voor verder vooronderzoek.

Figuur 1 Aanduiding van het plangebied op het kadasterplan (bron: geopunt.be).

3. Vraagstelling

Het doel van de onderzoeken is het achterhalen of er op het terrein één of meerdere archeologische sites aanwezig zijn en te bepalen welke maatregelen dienen te worden genomen voorafgaand aan de verdere ontwikkeling van het projectgebied. Daarnaast kan ook de verstoringsgraad in kaart gebracht worden. Hieronder worden enkele specifieke, niet limitatieve, onderzoeksvragen weergegeven.

- Zijn er archeologische sporen aanwezig? Welke spoorcategorieën komen voor?
- Wat is de bewaringstoestand van de aangetroffen sporen?
- Maken de sporen deel uit van één of meerdere structuren en behoren ze tot één of meerdere periodes?
- Zijn er indicaties omtrent artisanale activiteiten of aanwijzingen voor andere functionele eigenschappen?
- Wat is de relatie tussen de archeologische sporen en het landschap?
- Kan een archeologische site uitgesloten worden?
- Wat is de graad van verstoring binnen het plangebied?
- Kunnen er in de noordoosthoek sporen teruggevonden worden van een oude voetweg?
- Is een vervolgonderzoek noodzakelijk, en zo ja, wat is de afbakening en aan welke modaliteiten (strategie, onderzoeksvragen) moet dit voldoen?

4. Plan van aanpak (onderzoeksstrategie, -methode en –technieken)

Uit het verslag van resultaten kwam naar voor dat verder vooronderzoek met ingreep in de bodem door middel van proefsleuven de meest aangewezen methode is om het plangebied te onderzoeken. De afbakening van het onderzoeksgebied is te vinden op de boven- en onderstaande figuren. De voorziene onderzoeksmethode moet niet uitgevoerd worden indien de geplande werken alsnog niet zullen plaatsvinden.

Zowel het veldwerk als de verwerking en rapportage van de hieronder beschreven methode dienen te voldoen aan de methodiek zoals beschreven in de Code van Goede Praktijk. Het onderzoeksdoel is succesvol bereikt indien de vraagstelling gefundeerd kan beantwoord worden.

- Randvoorwaarden

Het is niet noodzakelijk dat voorafgaand het sleuvenonderzoek de stalletjes op het terrein afgebroken worden. De sleuvenplan kan zo opgesteld worden dat deze vermeden worden. Indien ze echter wel afgebroken worden voorafgaand het sleuvenonderzoek, dan is het van belang dat de bodemingrepen tot een minimum beperkt blijven en dat er bvb. geen funderingen uitgetrokken worden. Deze kunnen pas verwijderd worden indien het vooronderzoek heeft aangetoond dat er geen archeologische site aanwezig is, of – indien er wel een site aanwezig is – tijdens/na een eventuele opgraving van het terrein.

- Proefsleuvenonderzoek

Teneinde na te gaan of er archeologisch relevante grondsporen aanwezig zijn binnen het onderzoeksgebied, dient gebruik gemaakt van de inplanting van parallelle, ononderbroken proefsleuven, met een tussenafstand van 12 à 15m van middelpunt tot middelpunt. Voor de uitgraving wordt gebruik gemaakt van een niet-getande graafbak. De sleuven zijn 1,80 tot 2m breed en zijn zuidzuidoost-noordnoordwest georiënteerd, zodat de lichte helling goed in kaart kan worden gebracht. Daarnaast worden extra volg-, dwarsleuven of kijkvensters aangelegd om beter inzicht te krijgen in de aard van de aangetroffen archeologische sporen. Deze worden vrij gekozen door de uitvoerende erkende archeoloog tijdens het veldonderzoek.

Er wordt 10%, oftewel ca. 481m², van de onderzoekbare oppervlakte opengelegd door middel van sleuven en 2,5%, oftewel ca. 120m², door middel van volg-, dwarsleuven of kijkvensters, zodat in totaal zo 12,5% oftewel ca. 601m² onderzocht wordt.

De grond wordt gescheiden afgegraven en gestockeerd naast de sleuf. Het dichten gebeurt op zo'n manier dat de originele bodemopbouw opnieuw bekomen wordt en dat de draagkracht van de bodem minstens gelijk is aan de draagkracht voorafgaand de start van het veldwerk. Indien nodig worden kwetsbare sporen (bv. graven) afgedekt met waterdoorlatende doek.

Figuur 2 Indicatief sleuvenplan, geprojecteerd op het kadasterplan (bron: geopunt.be).

5. Gewenste competenties

Het team voor het proefsleuvenonderzoek moet bestaan uit minstens 2 archeologen met minstens 40 werkdagen veldervaring met proefsleuvenonderzoek. Minstens 1 van deze archeologen dient ervaring te hebben met onderzoek van meerperiodesites. Minstens 1 van deze archeologen dient minstens 200 werkdagen ervaring te hebben met onderzoek op zandgronden.

6. Voorziene afwijkingen ten aanzien van de Code van Goede Praktijk

Er zijn geen voorziene afwijkingen.